

Dk. Ted Hildebrandt, Historia ya OT, Lit., na Theolojia, Mhadhara wa 26

© 2020, Dk. Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt anayefundisha katika kozi yake ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi, na Theolojia, hotuba ya mwisho namba 26, kutoka kwa Sulemani hadi Rehoboamu, Yeroboamu, hadi Ahabu na kisha baadhi ya unabii wa Masihi.

Mapitio ya uasi wa Sulemani

Ninataka kuchunguza baadhi ya mambo haraka hapa na kwa hivyo tutapiga na kukimbia tunapopitia nyenzo hii. Kwa hivyo wacha tuanze hii. Mara ya mwisho tulikuwa tunazungumza juu ya Sulemani na tulikuwa tukisema Sulemani ndiye mtu mwenye hekima zaidi kuwahi kuishi. Kisha tukasema kwamba mwisho wa maisha yake anaharibu maisha yake. Anaishia na wanawake hawa wote, anaishia kuabudu miungu mingine, na ana shida hizi. Kwa hivyo inafurahisha kwamba ni mtu mwerevu zaidi aliyewahi kuishi anageuka kuwa mtu mpumbavu sana. Kitu ambacho aliwaonya watoto wake juu yake ni jambo ambalo alijisumbua mwenyewe. Kwa hivyo ni nini kinachoishia kutokea inaonekana kwangu, na nashangaa ikiwa umeona hii, umewahi kuona watu ambao ni werevu sana wanaishia kuwa wajinga sana kwa wakati mmoja? Kwa hivyo unapata unganisho hili nyuma ya hekima, kwamba hekima na upumbavu huvuka wakati mwingine. Ukiwa na Sulemani unapata mabadiliko haya. Mambo yale yale ambayo alimuonya kijana huyo dhidi ya mzinzi na kufuata miungu mingine ndio jambo ambalo anashiriki ndani yake mwenyewe. Kwa hivyo Sulemani anampa kisogo Mungu. Ana matatizo makubwa huko. Hiyo inaleta Waebrania 6 na mambo mengi juu ya ikiwa umeokolewa, umeokolewa kila wakati; lakini tutahifadhi hiyo kwa Agano Jipya. Lakini hata hivyo, tumeangalia hekima na upumbavu, na uhusiano kati ya hizo mbili katika simulizi.

Mgawanyiko wa ufalme

Kinachotokea ni kwamba, kwa sababu Sulemani anafuata miungu mingine, Mungu anakuja katika sura ya 11 na wacha nisome tu hii, sura ya 11, mstari wa 11: "Bwana akamwambia Sulemani: 'Kwa kuwa huu ndio mtazamo wako, na hukushika agano langu na amri zangu,'" angalia "hujashika agano langu," agano lilikuwa jambo kubwa kwa Mungu. " Hamkushika agano langu, amri zangu nilizowaamuru ninyi. Hakika nitauondoa ufalme kutoka kwako na kumpa mmoja wa wasaidizi wako. Hata hivyo, kwa ajili ya Daudi baba yako sitafanya hivyo wakati wa uhai wako." Kwa hivyo Sulemani anaokolewa kwa nini? Kwa sababu Daudi alikuwa baba yake. Kwa kweli anasema kwa sababu David alikuwa baba yako sitakufanyia, kwa sababu wewe ni mtoto wa Daudi. Mungu anamwacha Sulemani kwa niaba ya Daudi, ambayo kwa kweli ni dhana ya kupendeza huko.

Sasa kinachotokea ni kwamba ufalme utagawanyika kaskazini na kusini. Ninawaita watu hawa wawili ndugu wa Boam. Huu ndio wakati ufalme unapogawanyika. Kusini itakuwa Rehoboamu na Rehoboamu ni mwana wa Sulemani. Rehoboamu atakuwa katika ukoo wa Daudi. Rehoboamu atakuwa mfalme wa Yuda. Yuda itakuwa kusini. Kwa hivyo kuna kabila moja kusini ambalo linakaa katika ukoo wa Daudi - Yuda kusini. Makabila kumi ya kaskazini, wanachukuliwa na mtu huyu Yeroboamu. Kwa hivyo Yeroboamu ambaye kwa kweli ni mpinzani wa Rehoboamu na Yeroboamu anasimama kaskazini. Kaskazini itaitwa "Israeli;" kusini itaitwa "Yuda." Kwa hivyo ufalme utagawanyika wakati huu na hili ni jambo kubwa kwa Israeli. Chini ya Sauli, Daudi, na Sulemani, ufalme ulikuwa umeungana. Sasa makabila kumi yanayoongozwa na Efraimu yatachukuliwa kuelekea kaskazini. Makabila kumi ya kaskazini yataenda kwa Yeroboamu, ambaye si wa Daudi. Kisha kusini, kabila moja, Yuda, litaenda kwa Rehoboamu. Kwa hivyo tutaangalia nyuma katika hilo. Tulicho nacho hapa ni ufalme umegawanywa katika kile wanachokiita "ufalme uliogawanyika" kinyume na "ufalme uliungana." Ufalme uliungana ni Sauli, Daudi, na Sulemani. Ufalme uliogawanyika ni kundi la wafalme kaskazini, Israeli, na kundi la wafalme kusini, Yuda.

Baadhi ya tarehe za kujua: 1000 KK, 722 KK, na 586 KK

Sasa, kutakuwa na tarehe tatu au nne ambazo nataka ujue. Tarehe ya kwanza ambayo nataka ujue ni nini? Daudi ni nini? David ni 1000 KK. Tarehe ya pili na ninataka kuanzisha leo ni wakati ufalme uligawanyika mnamo 931 KK. Sitaki ujue tarehe 931. Daudi ni 1000 KK, unafikiri Sulemani yuko sawa baada ya hapo kwa hivyo unakaribia hii. Tarehe hii 722 KK ni tarehe muhimu. Huu ndio wakati ufalme wa kaskazini wa Israeli, makabila kumi ya kaskazini, unapochukuliwa kwenda Ashuru, Ninawi. Ninawi ni mji mkuu wa Ashuru. Waashuri ambapo watu wakatili sana. Mara tu ninaposema Ashuru, ni nani nabii anayekuja akilini? Yona. Kwa hivyo Yona anaenda Ashuru. Makabila kumi yanachukuliwa kwenda Ashuru. Anawanyang'anya watu wote wa utajiri, na wa mali. Anawaacha maskini katika nchi na anawatawanya Wayahudi. Makabila kumi yametawanyika kote Ashuru na eneo hilo. Je, makabila hayo kumi yamewahi kukusanywa tena? Je, makabila kumi yametawanyika duniani kote? Kuanzia 722 KK, je, wametawanyika ulimwenguni hadi leo? Unasema hapana Hildebrandt, hawajatawanyika kabisa wako katika Jiji la New York, wengi wao. Lakini Wayahudi wametawanyika ulimwenguni kote - Poland, Ujerumani, nk. Na sasa wamerudi Israeli lakini unajua kama tulivyosema, kuna Wayahudi zaidi katika Jiji la New York kuliko huko Israeli. Huu ndio wakati makabila kumi ya kaskazini yalitawanyika na Ashuru na yametawanyika tangu wakati huo—722 B.K. Karibu miaka 130 baadaye Yuda, Yuda hudumu karibu miaka mingine 130. Yuda aliamishwa mnamo 586 KK na hii ni tarehe kubwa sana. 586 ni wakati hekalu la Sulemani linaharibiwa. Kwa hivyo hii ni tarehe muhimu sana, hii ndio wakati Babeli inapoingia na kuharibu hekalu la Sulemani. Kwa hivyo hekalu linaharibiwa na Wayahudi wanapelekwa Babeli na Nebukadreza. Na kwa njia, ni akina nani baadhi ya Wayahudi ambao walipelekwa Babeli ambao unawajua? Je, kuna mtu yeyote anayemkumbuka Danieli, Shadraki, Meshaki, Abednego, wale watu na Ezeieli? Je, kuna mtu yeyote anayemkumbuka nabii ambaye alizungumza kabla tu ya Wababeli kuingia na kuharibu hekalu? Je, kuna mtu

yeyote anayejua nabii gani, alikuwa nabii anayelia, alilia sana? Yeremia, hiyo ni kweli. Yeremia alitabiri kabla tu ya kwenda Babeli. Yeremia anawaambia, "nyinyi mnaenda Babeli. Utaenda Babeli, tubu, tubu" na hawatubu. Badala yake, walimpiga Yeremia. Wanavutwa hadi Babeli. Kwa njia, je, Mungu anamhifadhi Yeremia hai? Yeremia haendi Babeli, amehifadhiwa kwa sababu alizungumza neno la Mungu, ingawa alipigwa kidogo. Kwa hivyo hiyo ni 586 KK, ni tarehe kubwa - hekalu limeharibiwa na Wayahudi wanahamishwa kwenda Babeli.

Kwa njia, walikwenda Babeli kwa miaka mingapi? Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka hilo? Miaka sabini. Wanaenda kwa miaka sabini. Kwa nini Mungu alisema miaka sabini? Alisema, "una deni kwangu kwa sababu haujashika mwaka wa Sabato." Kumbuka kila mwaka wa saba wanapaswa kuacha ardhi ipumzike? Mwaka wa Sabato na Wayahudi hawakuwa wamefanya hivyo kwa miaka 490 na kwa hivyo Mungu alifuatilia hilo. Anasema umetoka nje ya ardhi yangu, ardhi yangu itapumzika. Uko Babeli kwa miaka sabini. Sasa walikuwa wameondoka nayo kwa miaka 490? Ndiyo. Mungu anasema, "Sawa, sasa ni kwa sababu, umetoka hapa, unaenda Babeli kwa miaka sabini" na wanaenda mnamo 586 KK ambayo ni tarehe ambayo hiyo hufanyika kwa njia kubwa.

Mgawanyiko wa ufalme na Rehoboamu (mwana wa Sulemani)

Sasa, ufalme umegawanyika na tunataka tu kuzungumza juu ya mgawanyiko na jinsi hii inavyotokea. Rehoboamu ni mwana wa Sulemani. Atafanya makosa mabaya hapa. Moja ya makosa atakayofanya ni kwamba atasikiliza vijana dhidi ya wazee. Kijana, unapoomba ushauri, je, kijana anapaswa kumsikiliza mzee au anapaswa kuwasikiliza wenzao? Kijana anapaswa kuwasikiliza wazee ili kupata hekima. Mimi ni mzee sasa. Swali, je, nimsikilize mwanangu ambaye ana umri wa miaka 23? Ndio, ninapaswa kwa sababu hiyo inakupa aina hii ya muktadha wa kizazi hapa. Kwa hivyo Rehoboamu ni, "Sawa, kwa hivyo baba yangu amekufa sasa, mimi ndiye mfalme." Anachosema ni hiki, anaenda kwa wazee na anasema: "Hei, wazee, mnapendekeza nini?" Alishauriana na wazee na wakasema: "Ikiwa leo, utakuwa mtumishi wa watu hawa na

kuwatumikia na kuwapa jibu zuri, watakuwa watumishi wako daima." Kwa maneno mengine, ikiwa wewe kama mfalme unawatumikia watu wako, watu wako watakufanyia nini? Watakutumikia. Kwa hivyo ikiwa mfalme atawatumikia watu, basi watu watamtumikia mfalme. Je, hii inazungumzia uongozi? Ikiwa mfalme mpya atawatumikia watu wake, watu watamtumikia nao. Hiyo inafanya kazi sawa. Ndivyo Yesu alivyofanya. Anakataa hilo na badala yake anaenda kwa vijana ambao alikuwa amekua nao na hivi ndivyo wanasema: "Hei, Rehoboamu, wewe ni mfalme, wewe ndiye mtu mkubwa sasa. Unawaambia, kidole changu kidogo ni kizito kuliko kiuno cha baba yangu. Baba yangu alikuwekea nira nzito; Nitaifanya kuwa nzito zaidi. Baba yangu alikupiga kwa mijeledi; Nitakupiga kwa nge." Kwa maneno mengine, baba yangu alikufanya iwe mbaya kwako, haujaona chochote bado. Niko kwenye kiti cha enzi sasa na kidole changu kidogo ni kigumu kuliko nguvu na uhai wote wa baba yangu. Hivyo ndivyo vijana wanasema. Waonyeshe ni nani bos. Umewahi kumuona kiongozi mchanga akiingia na lazima achukue nafasi na kuonyesha kila mtu kuwa yeye ndiye mtu? Je, huyo ni mpotevu? Huyo ni mpotevu. Wakati unapaswa kuthibitisha kitu kama hicho, hiyo ni mpotevu. Mtu anayekuja na kuwahudumia watu, je, kiongozi huyo ndiye mshindi? Nilikuwa na mazungumzo tu na mwanangu juu ya hilo kulingana na uzoefu wake katika Majini. Una Majini wengine wanaoingia na "Nitawaonyesha jinsi nilivyo mgumu." Mwanangu alikuwa kiongozi wa timu na unajua alichofanya? Vijana wake walitembea maili kumi na sita. Badala ya kuwapa hotuba kuwaambia hawakuwa kitu, unajua alifanya nini? Alitoka na kununua pizza kwa wavulana wake. Swali: watu hao wangekufa kwa ajili yake? Sizungumzii kwa mfano, ninazungumza halisi. Jibu ni, ndiyo. Shida ni kwamba walijua kwamba angeenda kwanza. Ikiwa walikuwa wakipitia mlango mbaya, walijua angeenda kwanza kwa sababu hangewaacha waende kwanza kwa sababu huyo ndiye aina ya kiongozi yeye. Angeenda kwanza na ndio sababu nilifurahi kwamba aliondolewa jukumu lake kwa sababu nilijua angefanya hivyo. Lakini ndivyo kiongozi hufanya, kiongozi hutumikia. Mtu huyu, Rehoboamu, anakubali

ushauri wa vijana. Anatoka: Nitakupiga mijeledi. Baba yangu alikupiga kwa mijeledi; Nitakupiga kwa nge. Watu wote walisema nini? Tunatozwa ushuru wa kutosha tayari. Je, umewahi kuona kwamba "Kutozwa Ushuru wa Kutosha Tayari"? Kuna mtu yeyote amewahi kuona hiyo? T-e-a, ndio, tumekuwa nayo katika nchi yetu. "Imetozwa ushuru wa kutosha tayari." Watu walisema tunatozwa ushuru mwingi Rehoboamu. Hatutakulipa ushuru kama walivyowalipa. Kwa hivyo wakasema: makabila kumi, tunaenda kaskazini. Hatutarudi hapa. Kwa hivyo, waligawanya ufalme juu ya hili. Sasa Rehoboamu, ili tu kuonyesha jinsi mtu huyu alivyokuwa bubu, alimtumia Adoniram ambaye alikuwa mhusika mdogo. Adoniram alikuwa mtoza ushuru wa Sulemani. Rehoboamu anafanya nini? Anamtuma Adoniram kwenda kukusanya ushuru. Watu walimfanyia nini mtu huyu? Anapotoka huko kukusanya ushuru, watu wanapiga mawe Adoniram hadi kufa. Kwa kweli wanamuua wakati anajaribu kukusanya ushuru kwa Rehoboamu. Walisema, "samahani haifanyi kazi hapa" na kwa kweli walimpiga mawe mtu huyu hadi kufa. Hiyo ilikuwa hatua ya kipumbavu kwa upande wake? Je, mtu huyu tayari alikuwa na damu mbaya kwa sababu alikuwa mtoza ushuru wa Sulemani? Hiyo ndio walikuwa wakilalamika juu ya ushuru mwingi. Kwa hivyo Adoniram alipigwa mawe hadi kufa. Inaonyesha tu Rehoboamu na ujinga wake.

Sasa, ufalme wa kaskazini unagawanyika. Ufalme wa kaskazini utaitwa Israeli. Majina yanachekesha hapa. Kwa hivyo ufalme wa kaskazini unaitwa Israeli na Yuda itakuwa kusini. Wafalme wote wa kaskazini ni wabaya. Kila mmoja wao ni mbaya kuanzia na Yeroboamu, chini. Wote ni wabaya. Kwa hivyo ni rahisi sana kwa ufalme wa kaskazini, wote ni watu wabaya. Kusini, ufalme wa kusini unaitwa Yuda na ni kupitia ufalme wa kusini wa Yuda ambapo wazao wa Daudi watatawala. Shida ni kwamba wana kabila moja tu. Simeoni alikuwa amehamia huko, lakini sitaki kuingia katika hilo. Lakini hata hivyo, Yuda ndipo mwana wa Daudi atatawala. Wafalme wengi wa kusini walikuwa wabaya, wengine walikuwa wazuri. Hezekia alikuwa mfalme mzuri sana. Yosia alikuwa mfalme mwingine mzuri sana. Kwa hivyo una Hezekia, Yosia, Asa baadhi ya

wafalme hawa kusini ambao walikuwa wazuri. Sio wote walikuwa wabaya lakini karibu wanne au zaidi walikuwa wazuri.

Wafalme wa Ufalme wa Kaskazini: muhtasari wa haraka

Sasa, wafalme wa kaskazini, hapa tunaenda. Sitaki ujue hili au uandike hii. Nitaelea tu kupitia ufalme wa kaskazini. Nilipochukua kozi hii miaka mingi iliyopita, profesa wangu alituamuru tukariri wafalme wote wa kaskazini na tarehe zao na wafalme wa kusini na tarehe zao. Sasa niliapa ikiwa nitawahi kufundisha darasa hili sitawahi kufanya hivyo kwa mtu yeyote. Yeroboamu atakuwa mfalme wetu wa kwanza wa kaskazini, yeye ndiye mfalme wakati ufalme utakapogawanyika mnamo 931. Yeye ndiye mtu anayechukua nafasi kaskazini. Ana mtoto wa kiume Nadab, lakini nini kinatokea kwa ukoo wake? Mstari wake hukatwa. Baasha anamuua mtoto wa Nadabu Ela, Elah anauawa. Zimri hana watoto, anatawala kwa takriban wiki tatu au miezi mitatu au zaidi. Anauawa mara moja. Kwa hivyo watu hawa wanauawa. Unaona kwamba kila moja ya mistari yao inaisha? Sasa, kwa njia, kusini tutakuwa na ukoo wa Daudi, baba mwana, baba mwana, baba mwana, baba mwana. Mstari wa David utaendelea milele. Lakini hapa unaona watu hawa wamekatwa, kukatwa, na kukatwa. Hakuna hata mmoja wa wazao wao anayedumu. Sasa hapa kuna kubwa, mtu huyu ana nne mfululizo Omri. Unamjua Omri kwa sababu unamjua mwanawe Ahabu. Ahabu alikuwa maarufu. Alikuwa ameolewa na Yezebeli. Kwa hivyo huyu ni mume wa Yezebeli. Baba huyu Omri pia ni muhimu sana nje ya Biblia kuliko ndani ya Biblia. Lakini huyu ndiye Ahabu ambaye alikuwa mbaya zaidi kati ya wafalme wabaya zaidi. Ahabu ndiye mbaya zaidi wa kaskazini na kisha ana wana kadhaa na kisha ukoo wake ukakatwa pia. Kisha una Yehu, Yehu ni muhimu kwa jambo moja. Samahani kwa kurahisisha sana lakini Yehu anatoa mstari wa Ahabu. Yehu ndiye anayemaliza watoto wote wa Ahabu. Kwa hivyo Yehu kimsingi anamaliza mstari huu mbaya kaskazini. Kisha Yeroboamu II, mtu huyu Yeroboamu anamaliza nasaba ya Yehu. Yeye hana uhusiano na Yeroboamu I. Lakini Yeroboamu II alikuwa tajiri zaidi kati ya wafalme wa kaskazini. Alikuwa

mwenye nguvu zaidi. Mtu huyu alikuwa na nguvu sana na tajiri katika siku zake.

Hawa watu wengine ni kundi la watu wasio na watu. Samahani lakini kusema kweli kwako, wao ni kundi la watu wasio na kitu na kile kinachotokea kwao: kuuawa, kuuawa, kuuawa, kuuawa. Kila mmoja huangamizwa baada ya muda mfupi. Hatimaye, kwa sababu ya ibada yao ya sanamu kaskazini, Mungu anatuma Ashuru kutoka Ninawi na mnamo 722 KK, makabila kumi ya kaskazini yanachukuliwa hadi Ashuru na wanachukua watu wote matajiri. Wanachukua watu wote wa akili na kimsingi watu wa kawaida na juu. Wanawapeleka Ninawi na kisha wanaleta watu wenye akili kutoka maeneo mengine na wanabadilishana watu wote. Kwa nini wangetaka kubadilishana idadi ya watu? Kwa sababu unapokuwa katika nchi ya kigeni, hautaunda uasi kwa sababu haujui watu, uko katika nchi ya kigeni. Kwa hivyo walifanya jambo hili ambapo wangebamilishana idadi ya watu ili kusiwe na uasi dhidi yao.

Waashuri walikuwa wakatili sana. Katika picha moja wana piramidi ya vichwa vya watu, vichwa vyao tu. Ukweli ni kwamba, ikiwa hauwatii nini kinatokea? Kichwa chako kingeongezwa kwenye rundo. Sasa hiyo ni hoja ya kushawishi? Hiyo ingefanya kazi katika darasa la falsafa? Ndio, ingekuwa. Je, hiyo inashawishi sana? Rundo la kichwa, vichwa vyako vitakuwepo? Hiyo ni moja wapo ya hoja bora kuwahi kutokea. "Ndio bwana," unasema. Kwa hivyo Ashuru ni mkatili.

Yeroboamu I na mwanzo wa ufalme wa kaskazini

Sasa Yeroboamu I, nataka tu kuzungumza juu ya mtu huyu, yeye ndiye mfalme wa Israeli ya kaskazini. Anachofanya ni Yeroboamu ana shida. Ana makabila kumi kaskazini, ya Yuda kusini. Lakini Yuda ina mji mkuu wa nini? Yerusalemu. Watu wanapaswa kwenda wapi mara tatu kwa mwaka na kuleta zaka na sadaka zao zote? Wanatakiwa kwenda Yerusalemu. Hii inamaanisha basi kwamba pesa hizi zote kutoka kaskazini zitaenda wapi? Itaenda kusini na kwa hivyo Yeroboamu anasema: "Watu hawa watachukua dhabihu zao huko chini, utajiri huu wote unashuka huko. Watashuka huko mara tatu kwa mwaka. Watu

hawa wataniasi kwa sababu lazima waendeleo kwenda Yerusalemu." Kwa hivyo anasema, "unajua hatupaswi kufanya hivi." Sasa wacha nifanye simulizi hapa. Hii ni 1 Wafalme 12.27: "Ikiwa watu hawa watapanda kutoa dhabihu katika hekalu la Bwana huko Yerusalemu, watatoa utii wao tena kwa bwana wao, Rehoboamu mfalme wa Yuda. Ndipo wataniua na kurudi kwa Mfalme Rehoboamu." Kwa hivyo anachofanya ni kwamba atatengeneza ndama hawa wa dhahabu na kuwaweka huko Dan na Betheli kaskazini ili watu wafanye hija na kuleta dhabihu zao kaskazini, kwa njia hii hatapoteza mapato yoyote, na hatapoteza utii wowote kutoka kwa watu hao. Je, tumeona kitu cha ndama wa dhahabu hapo awali? Haruni kwenye Mlima Sinai, unakumbuka? "Hawa ndio miungu iliyokutoa kutoka Misri." Anafufua hii na tena anaweka ndama wa dhahabu huko Betheli. Anaweka nyingine huko Dan. Anasema, "hawa ndio miungu iliyowatoa kutoka Misri." Kwa hivyo wanamtambulisha Yehova na ndama hawa wa dhahabu. Kwa hivyo kutakuwa na ndama wa dhahabu huko Dan na Betheli. Epithet yake ni kwamba "Yeroboamu ndiye aliyewafundisha Israeli kutenda dhambi." Epithet hii inakuja, wafalme wote wa Israeli kaskazini watafanya dhambi hii ambayo Yeroboamu mwana wa Nebati, "aliwafundisha Israeli kutenda dhambi." Kwa hivyo Yeroboamu ndiye wa kwanza na kwa sababu aliweka ndama wa dhahabu wote wanafanya jambo la ndama wa dhahabu.

Ninapaswa kusema hivi wakati ninafikiria juu ya hii pia. Dan, yule aliye Dan kaskazini, waliweka ndama wa dhahabu juu kwa Dan. Unajua kwamba wamechimba Dan na nadhani walichopata? Hapana, hapana, mtu alisema wamepata ndama wa dhahabu. Kwa nini huwezi kamwe kupata ndama wa dhahabu? Kwa sababu ikiwa mtu kama mvamizi ataingia na kuona ndama wa dhahabu, watafanya nini? Watamng'oa ndama wa dhahabu, watayeyusha, watamrudisha kwenye mahekalu yao. Kwa hivyo hutawahi kuona kitu chochote kama ndama wa dhahabu. Lakini je, ungeona jukwaa ambalo walikuwa na ibada yao? Wamepata mahali pa juu huko Dan. Kwa maneno mengine, ambapo alikuwa na kitu hiki kilichowekwa. Kwa maneno mengine, wangesawazisha ardhi hapo,

waligundua hivyo. Kwa hivyo wamepata mahali hapa pa juu pa Yeroboamu. Hiyo ni nzuri sana kiakiolojia huko Dan chini ya Mlima Hermoni.

Mtu wa Mungu kutoka Yuda anakabiliana na Yeroboamu

Sasa nini kinatokea? Yeroboamu anaweka ndama wawili wa dhahabu, watu wa kaskazini wanaabudu ndama wa dhahabu. Mfalme anafanya. Nani atamdhambi mfalme? Nabii. Kwa hivyo katika sura ya 13 ya 1 Wafalme, kuna mtu wa Mungu anayekuja kutoka Yuda. Unamkumbuka mtu huyu? Mtu wa Mungu anatoka Yuda na anafanya nini? Anatabiri juu ya madhabahu ambazo Yeroboamu alikuwa ametoka kuanzisha. "Kwa neno la Bwana, mtu wa Mungu alikuja kutoka Yuda kwenda Betheli, wakati Yeroboamu alikuwa amesimama karibu na madhabahu akitoa sadaka, na akapiga kelele juu ya madhabahu kwa neno la Bwana. Ee madhabahu, madhabahu, hivi ndivyo Bwana asemavyo." Kwa njia, kifungu hicho: "hivi ndivyo Bwana anasema." Je, hivyo ndivyo nabii anavyosema? Nabii anazungumza kwa niaba ya Mungu: "Asema Bwana." "Hivi ndivyo Bwana anavyosema," na nabii anakupa kile Mungu anasema. "Mwana aitwaye Yosia atazaliwa katika nyumba ya Daudi, na juu yako atawatoa dhabihu makuhani wa mahali pa juu ambao sasa wanatoa sadaka hapa. Mifupa ya mwanadamu, Ee madhabahu, itachomwa moto juu yako." Mifupa ya binadamu na jina la mtu huyo kwamba ataitwa "Josia." Yosia aliishi lini? Miaka 300 baadaye. Kuna unabii hapa wa Yosia miaka 300 kabla ya mtu huyo kuishi akisema haswa kile angefanya, kwamba angechoma mifupa ya wanadamu kwenye madhabahu hii ambayo Yeroboamu alikuwa ameweka. Kwa njia, miaka 300 baadaye nadhani anachofanya? Yosia amezaliwa na Yosia anafanya hivi haswa. Kwa hivyo ni aina ya unabii wa kupendeza uliotimizwa.

Sasa unachosema ni katika 1 Wafalme 13, miaka 300 kabla ya mtu huyo kuishi, inatabiri jina lake na kusema angefanya nini. Je, huo ni muujiza kusema siku zijazo na kiasi hicho, miaka 300, katika siku zijazo? Ndiyo. Swali: je, wakosoaji isipokuwa miujiza katika Biblia? Hapana, huwezi kwa hivyo lazima uiondoe na hivi ndivyo wakosoaji wanavyoondoa miujiza mingi ya kinabii

inayotabiri siku zijazo. Hivi ndivyo wanavyowaondoa: wanatumia kitu hiki kinachoitwa *unabii baada ya tukio*. Hii inamaanisha nini ni "unabii baada ya tukio." Hii inamaanisha nini basi ni kwamba unabii, wakati unasema kwamba Yosia atafanya hivi miaka 300 baadaye kwamba unabii huo uliundwa baada ya wakati wa Yosia na kuandikwa tena katika maandishi. Unaona ninachosema? Kwa hivyo unabii unakuja baada ya wakati wa Yosia. Wakati Yosia anafanya hivi, basi wanairudisha katika maandishi - unabii baada ya tukio. Hivyo ndivyo wakosoaji wanavyoondoa unabii mwingi katika Maandiko. Wanatoa unabii baada ya tukio. Sasa kwa njia, je, Biblia inasema hivi? Je, kuna ushahidi wowote wa maandishi kwa hili? Jibu ni: hapana. Kwa hivyo ni njia yao tu ya kuondoa utabiri huo wa miujiza.

Muda mrefu umeunganishwa na unabii wa muda mfupi

Sasa, jambo lingine ambalo nabii hufanya, nabii hufanya unabii wa muda mrefu. Yosia atakuja miaka 300 baadaye. Je, kuna yeyote kati ya watu hao atakuwa hai kumchunguza ili kuona kama anasema ukweli au la? Hapana, wote watakuwa wamekufa. Kwa hivyo nabii hufanya nini? Nabii anatoa unabii wa muda mfupi ili kuthibitisha unabii wa muda mrefu. Kwa hivyo katika kesi hii, mtu wa Mungu kutoka Yuda, unakumbuka alikuwa mtu ambaye alipaswa kurudi Yuda na hakufanya hivyo na simba akamuua. Kwa hivyo nabii huyu anasema hivi: "Yosia atatoa mifupa ya wanadamu juu ya madhabahu hii," anasema. Lakini hiyo haitakuwa kwa miaka mia 300. "Kwa hivyo nitakuthibitishia kuwa hiyo ni kweli. Ikiwa ninachosema ni kweli, madhabahu hii itagawanyika mara mbili hivi sasa." Nini kinatokea? Madhabahu hugawanyika vipande viwili. Kwa kufanya hivyo, watu wanajua nini? Ikiwa madhabahu itagawanyika vipande viwili kwa neno la mtu huyu, ikiwa hiyo ni kweli, wanajua unabii huu mwingine wa miaka 300 utakuwa wa kweli pia? Kwa hivyo unabii wa muda mfupi pamoja na unabii wa muda mrefu. Hivyo ndivyo walivyofanya hivyo na hii ni kesi hapa katika 1 Wafalme 13. Kwa hivyo unabii wa masafa mafupi unaothibitisha masafa marefu.

Halafu hapa kuna mwingine, mtoto wa Yeroboamu ni mgonjwa kwa hivyo mkewe anaingia kuzungumza na nabii. Nabii alikuwa kipofu alisema: "lakini nilijua wewe ni mke wake na utakapoingia nyumbani kwako, utakapovuka kizingiti cha nyumba yako, mwanao atakufa." Nadhani nini kilitokea? Anarudi nyumbani, anapitia kizingiti cha nyumba yake na mtoto wake anakufa. Kwa hivyo tena nabii anazungumza ili upate utimilifu wa unabii. Nabii anatabiri na kisha baadaye katika sura yake kutimizwa au baadaye miaka 300 kutimizwa. Kwa hivyo uhusiano huo, tunauona mara kadhaa hapa na manabii hawa. Manabii wanawakemea wafalme. Manabii walikuwa wakiangalia nguvu za mfalme na nabii akasema, "Bwana na mfalme asema vibaya, tubuni." Kwa kawaida mfalme alimpiga nabii. Hiyo ndio kawaida ilitokea.

Mfalme Ahabu na Yezebeli wa Israeli

Sasa Ahabu ni mmoja wa watu wabaya wakubwa katika Agano la Kale kwa kadiri ya wafalme. Lakini baba yake, aliitwa Omri na Omri ni maarufu zaidi nje ya Biblia kuliko Ahabu. Unajua tulipozungumza juu ya Alexandra Mkuu, je, Filipino wa Makedonia ni muhimu sana? Ndio, Alexander ni kiongozi mzuri lakini baba yake Phillip alimweka. Aina hii kwa njia mbaya, hii ndio inayoendelea hapa. Ahabu ni mtu mbaya sana lakini baba yake Omri, anahamisha mji mkuu. Sasa ikiwa nyinyi ni Israeli, mji mkuu wa Israeli ulikuwa mahali ambapo William yuko hapa na kisha mahali ambapo Zack yuko, ni zaidi ambapo Samaria iko. Sasa kwa nini uhamishe mji mkuu kutoka mahali ambapo William yuko hadi mahali ambapo Zack yuko? Barabara kuu iko wapi? Ikiwa nyinyi ni Bahari ya Mediterania, kuna Njia kuu ya 95 inayokuja hapa inayoitwa Barabara kuu ya Pwani? Kwa hivyo ikiwa utahamisha mji mkuu hapa, sasa unaweza kudhibiti nini? Barabara kuu, Barabara kuu ya Pwani, ambayo inapita pwani na Wafilisti. Unaweza kudhibiti hiyo ikiwa uko hapa. Ikiwa umerudi kwenye milima ambayo William yuko, huwezi kudhibiti njia hiyo. Kwa hivyo, hiyo ilikuwa hatua nzuri ya Omri kuhamisha mji mkuu juu kwa kutazama uwanda wa pwani? Ni hatua nzuri. Kwa hivyo wanaihamishia Samaria na sasa Samaria itakuwa mji mkuu wa Israeli

kaskazini. Hiyo ilikuwa hatua nzuri ya Omri. Jiwe la Mesha na Jiwe la Moabu ni mawe mawili ya zamani ambayo wanaakiolojia wamechimba na wana jina "Omri" juu yao. Kwa hivyo alichongwa kwenye jiwe, jina lake "Omri" lilianza karibu 830 KK. Kwa hivyo tuna uthibitisho wa baadhi ya habari hii kiakiolojia. Kwa njia, hakuna mtu anayebishana na hili. Huwezi kubishana nayo, hii ni kama iliyochongwa kwa jiwe, kwa hivyo wameipata? Inafurahisha kwa mtu huyu Tiglath-Pilezer na sijali ikiwa unajua jina lake, mwrite Tiggy kwa ufupi. Lakini hata hivyo, Tiglath-Pilezer, katika kumbukumbu zake huko Ashuru, karibu miaka mia moja baadaye anataja Israeli kama "nyumba ya Omri." Kwa hivyo hata miaka mia moja baadaye, Israeli ilijulikana kama nyumba ya Omri na Ashuru. Omri alikuwa mtu mkubwa, Ahabu alikuwa mtoto wake. Kwa hivyo Omri anajulikana kimataifa, nadhani ndivyo ninavyojaribu kusema. Ahabu atakuwa muhimu zaidi katika Biblia. Sasa, mtoto wa Omri Ahabu anaoa mwanamke huyu mzuri anayeitwa Yezebeli. Hata kusema jina lake Yezebeli leo, ukimwita mwanamke "Yezebeli" ni dharau? Ikiwa ningewahi kumwita mke wangu Yezebeli hiyo itakuwa mbaya zaidi. Kuna wanasiasa wengine ambao nimesikia wakiita hivyo pia lakini tutatoka hapo. Ahabu anaoa Yezebeli. Yezebeli alitoka Lebanoni. Alikuwa kutoka Foinike, alikuwa kutoka kaskazini mwa Israeli, Lebanoni, kaskazini tu. Kwa hivyo, kwa sababu tu alikuwa kutoka huko nje, aliabudu mungu wa aina gani? Alikuwa mwabudu Baali. Lebanoni, hapo ndipo Baali alitoka, Lebanoni, eneo la Foinike. Kwa hivyo kile Yezebeli anachofanya basi ni Yezebeli kuleta ibada ya Baali katika Israeli.

Ibada ya Baali

Sasa Baali, kuna mambo kadhaa unapaswa kujua kuhusu Baali. Lakini nilikuwa na bahati mbaya ya kusoma Kiugaritiki na ilibidi nisome hadithi hizi zote za Baali. Biblia haituambii mengi juu ya Baali, huo ndio ukweli. Lakini walipata mahali huko Ugarit na vidonge 12,000 kaskazini tu, kwa kweli kaskazini mwa nyumba yake huko Syria huko Ugarit na walipata vidonge 12,000 ambavyo vina hadithi hizi, hadithi hizi za Baali. Kwa hivyo hapa kuna hadithi ya Baali kimsingi,

Baali alikuwa mungu wa dhoruba na Baali alichukuliwa kuwa "mpanda farasi wa mawingu." Kwa njia, inavutia, Biblia katika Zaburi 68 inasema, Baali sio mpanda farasi wa mawingu. Zaburi ya 68 inasema Yehova ndiye mpanda farasi wa mawingu. Kwa hivyo inaonekana hata katika Zaburi kuna kurudi na kurudi kati ya tamaduni hizo mbili. Kwa hivyo Baali ndiye mpanda farasi wa mawingu, Baali kisha mvua inanyesha juu ya nchi, mama dunia. Wakati Baali ananyesha duniani, anarutubisha dunia mama. Je, unapata picha? Ndio, ni picha hiyo. Ni mbaya. Sasa, swali, ulipoingia katika ibada ya Baali, ni nini kilitokea? Ulipoingia katika ibada ya Baali, walikuwa na kuhani wa huko na wewe kama mwanamume ungeingia huko na ikiwa angepata mimba na kupata mtoto, hiyo ilimaanisha, ikiwa alikuwa na rutuba, hiyo ilimaanisha ardhi yako itakuwa na rutuba. Je, unaona ni sehemu gani ya ibada yao? Sehemu ya ibada yao ilikuwa kuingia ndani ya makahaba hawa wa hekaluni na kuwapa ujauzito kwa sababu hiyo ilimaanisha ardhi yako itakuwa na rutuba. Ikiwa alikuwa na rutuba, ardhi yako ingekuwa na rutuba. Sasa kwa njia, hii ni fisadi kweli? Hii ni ufisadi mkubwa. Ilikuwa sehemu ya ibada yao na Mungu aliichukia. Ilikuwa mbaya sana, na Yezebeli anakuza aina hii ya ibada na tunajua mengi juu yake sasa. Kusema kweli kwako, tunajua mengi sana juu yake.

Eliya na Ahabu

Sasa, mfalme Ahabu ni mtu mwovu sana, atakuwa mfalme mwovu zaidi kaskazini. Nini kitatokea, kutakuwa na nabii ambaye anapaswa kusimama dhidi yake? Yeye ni mfalme mwovu, nabii ni nani? Jina la Guy ni Eliya. Hapa ndipo Eliya anapoenda dhidi ya Ahabu na hii ndiyo sababu Eliya ni maarufu sana kwa sababu yeye ndiye mfalme mwovu zaidi. Eliya anatangaza hukumu ya Mungu juu ya Ahabu. Inafurahisha manabii, manabii wema wanalaumiwa, kuuawa na kupigwa. Manabii wa uwongo, je, Israeli waliwapenda manabii wa uwongo? Ujumbe wa nabii wa kweli ulikuwa nini? Ujumbe mkuu ulikuwa nini? Kutubu. Ujumbe wa manabii wa uongo ulikuwa nini? Amani, shalom, amani. Ujumbe wa nabii wa uongo kwa kiasi kikubwa ulikuwa wa amani. Kila mtu aliwapenda

manabii wa uongo kwa sababu kila wakati walitangaza amani, amani wakati hakukuwa na amani. Nabii wa kweli anasema, "tubuni," nao wakawachukia. Kwa hivyo inavutia sana. Kwa njia, je, tuna manabii wa kweli na wa uongo leo? Inavutia.

Eliya na Manabii wa Baali kwenye Mlima Karmeli (1 Fal 18)

Kwa hivyo hakuna hamu kwa upande wake kutubu au kukabiliwa na hukumu na kwa hivyo anamwita Eliya na tumekwisha katika 1 Wafalme sura ya 18, Ahabu anamwita Eliya msumbufu wa Israeli. Ni nani msumbufu halisi wa Israeli? Ahabu ndiye msumbufu wa Israeli, lakini angalia jinsi anavyoonyesha uovu wake kwa mtu mwingine? Ahabu ndiye anayesumbua Israeli lakini bado anaitayarisha na kumwita Eliya yule anayesumbua Israeli. Sasa, nini kinatokea? 1 Wafalme 18, kuna hadithi ya kupendeza sana hapa, tuna Eliya na manabii wa Baali. Wataiondoa. Kutakuwa na manabii wa uongo 450. Una manabii wangapi wazuri? Moja, 450 dhidi ya moja, kila wakati unaenda na wengi sawa? Unapaswa kupiga kura. 450 kwa mmoja, Eliya dhidi ya manabii wa Baali, nini kitatokea hapa? Hii ni ramani yake. Unyevu unatoka wapi katika Israeli? Daima hutoka sehemu moja; inatoka Bahari ya Mediterania. Unyevu huvuma nje ya Bahari ya Mediterania na mvua inanyesha wapi? Inapogonga milima, maji hupanda na inapopiga milima mvua hunyesha hapa kwa sababu maji, mawingu hupanda na wakati mawingu yanapanda, mambo hupoa na mvua inanyesha. Kwa hivyo hutoka Mediterania, hupiga milima, na mvua kwenye upande wa mbele wa mlima huu. Lakini Mlima Karmeli uko wapi, Eliya atakuwa wapi? Unaona mlima huu hapa? Hii inaitwa Mlima Karmeli, unaona pua ya swala hapa? Huu ni mji wa bandari unaoitwa Haifa leo, lakini huu ni Mlima Karmeli. Wakati maji yanatoka baharini, ni mlima gani wa kwanza unaopigwa? Karmeli. Je, Karmeli itakuwa ya kijani kibichi na kijani kibichi kwa sababu mvua inanyesha? Ndio, iko kando ya bahari kwa hivyo hapa ndipo mvua inakuja, hapa ndipo mvua inanyesha zaidi.

Eliya atashindana na manabii wa Baali hapa. Ukifika Israeli, hakikisha unainuka huko na kuiona. Wana sanamu ya Eliya, hiyo ni nzuri sana. Hata hivyo,

ni hapa hapa. Sasa, Eliya anasema "wacha tuiondoe." Manabii wa Baali, wanapanda mlima Karmeli, ni mahali ambapo dhoruba kawaida hupiga. Eliya anawaita watu kufanya uamuzi katika sura ya 18, mstari wa 21. Kuna kauli nzuri hapo: "Eliya akawatangulia watu, akasema, Mtayumbayumba kati ya maoni mawili hadi lini? Ikiwa Bwana ni Mungu, mfuate; lakini ikiwa Baali ni Mungu, mfuate." Kwa hivyo anasema usiyumbayumba kati ya maoni mawili, ikiwa Yehova ni Mungu mfuate, ikiwa Baali ni Mungu mfuate. Kisha Eliya akawaambia, "Mimi ndiye nabii mmoja pekee wa manabii wa Bwana aliyebaki na Baali ana manabii 450." Kwa hivyo wanakwenda huko, sasa shida, Eliya anasema tutakuwa na miungu kupiga umeme kwenye madhabahu hizi. Sasa, kwa njia, je, Baali alikuwa na utaalam wa kucheka umeme? Baali alikuwa mungu wa chucker wa umeme. Yeye ndiye aliyeleta mvua, na yeye ndiye aliyeleta mvua za radi. Kwa hivyo Baali alibobea katika mvua. Kwa hivyo Eliya anasema, nitapigana na Baali kwenye uwanja wa nani? Tutapigana na Baali kwenye nyasi ya Baali. Sasa, Yehova ana shida. Shida ya Yehova ni kwamba Yehova, ana utaalam katika nini? Baali ni mtaalamu wa kucheka umeme na mvua ikinyesha. Yehova hana utaalam katika chochote, sivyo? Kwa hivyo Baali ana utaalam huu, Yehova hufanya kila kitu. Kwa hivyo wanatoka nje. Sasa wanapata madhabahu hii na wanaanza kulia kwa miungu yao. Nitaauliza swali hili: je, kejeli inafaa? Sasa ikiwa umechukua darasa hili, nakuuliza, je, kejeli inafaa? Ndiyo. Ninaitumia darasani mara kwa mara na niliipata wapi? Kweli, hapa iko kwenye Biblia, hapa kuna Eliya akizungumza na manabii wa Baali saa sita mchana. Hii ni sura ya 18, mstari wa 27: "Saa sita mchana Eliya akaanza kuwadhihaki. Piga kelele zaidi! Alisema. Hakika yeye ni mungu!" "Hakika yeye ni mungu," je, Eliya aliamini hivyo? Hapana, anawadhihaki? Anawadhihaki. "Hakika yeye ni mungu! Piga kelele kwa sauti kubwa labda hawezi kukusikia. Labda yuko katika mawazo mazito, au ana shughuli nyingi, au anasafiri au labda yuko kwenye sufuria. Labda amelala na lazima aamke. Kwa hivyo piga kelele zaidi ili aweze kukusikia, ikiwa amelala, unahitaji kuamsha mungu wako. " Kwa hivyo walipiga kelele zaidi na

kujifyeka kwa panga na mikuki, kama desturi ilivyokuwa mpaka damu ilipotiririka." Kwa nini walijikata? Inaaminika kwamba ikiwa utajikata, kwamba ingepata usikivu wa mungu. Aina ya wazo hili la kumwaga damu, ikiwa utafanya damu kutiririka, labda maji yangetiririka kutoka mbinguni au kitu kama hicho. Kwa hivyo wanajikata. Hakuna kitu, hakuna kinachotokea. Eliya anafanya nini? Eliya anasema: "kuna madhabahu ya zamani kwa ajili ya Bwana hapa. Wacha tuiweke miamba kumi na miwili kwa makabila kumi na mawili ya Israeli. Wacha tuweke mawe kumi na mawili juu na tuweke maji kidogo juu ya hii. Ikiwa Yehova atapiga umeme juu yake, kwa nini tusimwage maji ili tu kuhakikisha kuwa kuni zinawaka kweli." Wanaweka maji juu yake na kisha ghafla unakumbuka mkono huu mdogo unakuja, mkono mdogo wa wingu, na ghafla nini? Mungu hufanya aina hii ya kitu cha drone na umeme unaoongozwa na laser hupiga chini kwenye madhabahu na kuipiga moja kwa moja. Kitu hicho kinavuta sigara na watu wanaogopa na kuanza kupiga kelele. Kisha Eliya anawafuata manabii 450 na wanauawa. Lakini ni aina ya kuvutia pia. Watu wanaogopa wakati umeme unapiga. Je, umewahi kuwa karibu na mgomo wa umeme? Je, hiyo itakuogopesha taa za mchana? Sasa unaweza kujizoeza iwezekanavyo sitaogopa. Lakini inapokaribia na kukaribia, sijakuwa wa kweli, karibu sana lakini nimekuwa karibu sana na nitakuambia inakutisha mchana kutoka kwako kwa sababu hauwezi kudhibitiwa kabisa wakati jambo hilo linapotokea. Kwa njia, je, baadhi ya watu wamepigwa na umeme na kunusurika? Ndio, inafurahisha sana unapoonu nguvu ya vitu na nimekuwa nikijiuliza itakuwaje kupigwa na umeme na kuishi. Lakini sikuwahi kutaka kuanzisha mtihani kwa sababu nisingeamini sneakers zangu. Labda ingewachoma au kitu. Lakini nilifikiri tu hiyo itakuwa ya kupendeza sana.

Nani atashinda siku, mmoja dhidi ya manabii 450 wa Baali, Eliya anashinda siku. Hii ndiyo siku kubwa zaidi maishani mwake. Anawashinda manabii wa Baali, 450 kati yao. Anachukua Yezebeli, Ahabu na wale 450 na anashinda. Hii ni siku kubwa zaidi maishani mwake, yeye ndiye shujaa, ndiye anayeshinda.

Eliya anakimbia kutoka kwa Yezebeli

Kuna shida gani? Yezebeli katika sura inayofuata na hii ni aina ya kushangaza kwa kweli. "Basi Ahabu akamwambia Yezebeli yote aliyofanya na jinsi alivyowaua manabii wote kwa upanga. Kwa hiyo Yezebeli akatuma mjumbe kwa Eliya kusema, 'Miungu na initendee kwa ukali ikiwa kufikia wakati huu kesho sitafanya maisha yako kama mmoja wao.' Eliya aliogopa na akakimbia kuokoa maisha yake." Alikimbia wapi? Ameinuka umeona mahali ambapo Mlima Karmeli ulikuwa, alikimbia sio tu kupitia nchi ya Israeli, alipitia Yuda na jambo linalofuata tunajua ni yuko chini ya Beersheba. Beersheba iko wapi? Beersheba iko chini ya Yuda. Beersheba ni kama Key West? Iko chini kuelekea kusini.

Kwa hivyo anakimbia kwenda Beersheba na anashuka huko na aliogopa. Kisha akaja chini ya mti wa ufagio, akaketi chini na kuomba. Alisema, "Nimetosha Bwana," alisema, 'chukua maisha yangu. Nimetosha, chukua maisha yangu.'" Kwa njia, je, tumewahi kuona nabii mwingine akiomba kitu kama hicho? Nadhani uzoefu wake ulikuwa kama Musa. Eliya, "Bwana chukua maisha yangu." Je, inawezekana kwa mtu Mkristo au mmoja wa manabii wakubwa kuwahi kuishi, Eliya, kuombea kifo? Na anasema, "chukua maisha yangu." Malaika anakuja na kumpa chakula. Kisha malaika anakuja na kumpa chakula zaidi. Eliya anakula chakula hicho na jambo linalofuata Eliya anafanya ni kukimbia kutoka Beersheba ambayo iko kusini mwa Yuda, anakimbia hadi Mlima Sinai. Kwa njia, ni nani aliye kwenye Mlima Sinai? Mungu yuko chini na "neni la Bwana likamjia, 'Unafanya nini hapa Eliya?'" Ni Mungu anayesema, vizuri niko chini katika Mlima Sinai, unafanya nini hapa chini. Ni mamia ya maili kusini. Sina uhakika juu ya mileage halisi. Nadhani ni kama maili 75 tu. Lakini maili 75 ni njia ndefu ya kwenda kwa miguu. "Alijibu, nimekuwa na bidii sana kwa Bwana Mungu Mwenyezi. Waisraeli wamekataa agano lako, wamevunja madhabahu zako, na kuwaua manabii wako, nami nimebaki peke yangu na sasa wanajaribu kuniua pia." Kwa hivyo, Eliya kimsingi yuko gorofa chini. Je, kweli Eliya ameshuka moyo? Ninachojaribu kukupendekeza ni kwamba, hapa Eliya ameshinda moja ya ushindi

mkubwa zaidi maishani mwake akiwashinda manabii 450 wa Baali. Siku chache baadaye, anakimbia hadi chini na ameshuka moyo kabisa kwa sababu ya mwanamke huyu, anaogopa kufa kwamba atapoteza maisha. Je, viwango vya juu na vya chini huwahi kuja pamoja? Mtu hupanda juu siku moja na kila kitu ni kizuri na cha ajabu na siku inayofuata yuko chini kwenye dampo. Je, umewahi kumuona mchungaji siku ya Jumatatu? Umewahi kuona mchungaji akihubiri moyo wake Jumapili, Jumatatu yuko chini na huzuni. Kwa njia, je, wachungaji wengi huchukua mapumziko ya Jumatatu? Unajua kwa nini wanafanya hivyo? Kukimbilia kwa adrenaline Jumapili, Jumatatu ni siku ya ajali. Ninataka kuita hii "upweke uliopo." Eliya anasema, "Mimi ndiye peke yangu aliyebaki na sasa wanatafuta kuchukua maisha yangu." Moja ya hisia mbaya zaidi maishani ambayo nimewahi kuhisi imekuwa kuhisi kama uko peke yako kabisa. Mwanangu amerudi kutoka Afghanistan. Alikuwa katika Majini kwa miaka minne na alifanya kupelekwa nchini Iraq ambayo haikuwa mbaya sana. Alipofika Afghanistan, Afghanistan ilikuwa ya kikatili. Anarudi hapa, anaweza kuhusiana na watoto ambao alisoma nao shule ya upili? Sasa ana umri wa miaka 22-23, anarudi kwa marafiki zake wa shule ya upili, anaweza kubarizi na marafiki zake wa shule ya upili sasa? Je, ni tofauti sana kuliko yeye? Ndio, anatoka kwenda mahali na mmoja wa wasichana wake ambaye alikuwa katika darasa lake la shule ya upili anakuja na kusema, "uliwaua watu wangapi?" Anasema, ana kidokezo? Hana kidokezo, hakuna kidokezo kabisa. Yeye ni kabisa, "Hujui hata swali hilo linamaanisha nini kuuliza." Je, anaweza kuzungumza na wenzake? Na jibu ni, Hapana. Amekuwa na dickens ya wakati akizungumza na wenzake. Kwa hivyo ghafla anaanza kuhisi nini? Kabisa na peke yake kabisa. Huwezi kuzungumza na mtu yeyote; hakuna mtu anayeelewa kinachoendelea. Kwa hivyo ninachosema ni kuwa mwangalifu, kunaweza kuja nyakati halisi. Kuwa peke yako kabisa, nitakuambia inasikitisha sana. Eliya alipata uzoefu huu na hivyo amefanya.

Misheni ya mwisho ya Eliya mara tatu

Sasa kile Mungu anachofanya ni Mungu anakuja na kusema, "Sawa, Eliya,

lazima umalize mambo matatu. Kuna mambo matatu kwako Eliya ambayo unahitaji kufanya bado. Sio wewe peke yako, kuna manabii wangu 7000 ambao hawajapiga goti kwa Baali. Unahitaji kurudisha mkia wako huko juu na kuwasaidia watu hao." Kwa hivyo anamwambia unahitaji kufanya mambo matatu: lazima umpake mafuta Hazaeli, ambaye atakuwa mfalme wa Siria. Mpake mafuta mfalme wa Siria. Pili, unapaswa kumtia mafuta Yehu. Sasa Yehu ni nani? Yehu atakuwa mfalme. Atamwangusha Ahabu na wazao wake. Yehu atakuwa mfalme atakayewatoa wazao wa Ahabu. Na mwisho, unapaswa kumtia mafuta nabii anayefuata. Nabii anayefuata atakuwa Elisha. Kwa hivyo Eliya ataenda kumtia mafuta Elisha. Ni karibu kama kijiti cha kinabii ambacho kitapitishwa kutoka kwa nabii mmoja hadi mwingine. Je, tumeona hilo hapo awali? Musa anapitisha kijiti kwa nani? Yoshua. Ulichochacho hapa ni Eliya akiipitisha kwa Elisha. Elisha ni mwanafunzi na Eliya anaipitisha. Kwa hivyo Mungu anasema lazima uende na kuwapaka mafuta watu hawa na kwa hivyo Eliya ilibidi arudi nyuma.

Shamba la mizabibu la Nabothi

Sasa, shamba la mizabibu la Naboti, na ninataka kupiga hii haraka. Ni katika 1 Wafalme sura ya 21. Hii ni hadithi yenye nguvu. Ahabu anatoka nje na kutazama jumba lake la kifalme na ni nani aliye na shamba zuri la mizabibu karibu na jumba lake? Mvulana anayeitwa Naboti. Ahabu anamwendea mtu huyu Naboti na kusema, "Halo, Naboti, nataka shamba lako la mizabibu. Nitakulipa vizuri kwa ajili ya shamba lako la mizabibu; Iuze tu kwa mfalme. Nataka shamba lako la mizabibu, muuze kwa mfalme." Nabothi anasema nini? "Siwezi kukuuzia, ni urithi kutoka kwa wazazi wangu kutoka kwa familia yetu. Kwa hivyo siwezi kukuuzia." Mfalme atafanya nini? Kweli, katika kesi hii mfalme hakumuua. Inasema hapa: Ahabu alirudi nyumbani akiwa na huzuni na hasira kwa sababu Nabothi wa Yezreeli alikuwa amesema, "Sitakuuzia." Alilala kitandani mwake akikasirika na alikataa kula. Mkewe Yezebeli aliingia na kusema, "Kwa nini umehuzunika kwa nini hutakula?" Yezebeli anakuja na kusema, "inakuwaje

umeshuka sana? Ahabu, wewe ndiye mfalme, uko vipi kitandani mwako ukiwa na huzuni?" Anasema, "usijali juu yake Ahabu, nitaitunza. Unataka nini kwa Krismasi Ahabu? Unataka shamba lake la mizabibu? Nitakupa; Nitakupatia. Nitaitunza," Yezebeli anasema. Sasa wakati Yezebeli anasema hivyo, hiyo itakuwa habari mbaya? Yezebeli anasema hivi na ninataka kuanzisha dhana ambayo ninaiita "uovu wa kidini." Je, Yezebeli angeweza kuwaamuru tu watu wake watoke na kumuua? Angeweza tu kuwaamuru wanaume wake watoke nje na kumuua. Ndivyo anavyofanya? Hapana, hafanyi hivyo. Hivi ndivyo Yezebeli anavyomuua mtu huyu Naboti. "Anasema, tangaza siku ya kufunga na kumkalisha Naboti mahali maarufu." Kwa hivyo ni siku ya kufunga, ni sherehe ya kidini. Nabothi amewekwa katika nafasi maarufu kati ya watu. "Lakini kaa wahuni wawili mkabala naye," angalia wahuni wawili. Angehitaji mashahidi wawili kumtia hatiani mtu. "na kuwashuhudia kwamba amemlaani Mungu na mfalme. Na kisha kumtoa nje na kumpiga mawe hadi kufa." Nabothi aliuawa. Aliuawa kwa kutumia sheria ya kufuru? Alitumia sheria ya kufuru kumuua. Hii ilikuwa sheria ya Yehova, anatumia sheria ya Yehova kumuua mtu huyu. Je, hiyo ni mbaya? Je, ni mbaya maradufu? Ni kama kudanganya katika darasa la Biblia, unajua ninachosema? Namaanisha, utadanganya darasani, unadanganya katika darasa la Biblia, ni kama mbaya sana? Ninachosema anatumia dini kumwangamiza Nabothi. Anatumia dini na badala ya kumuua tu mtu huyo, kwa hivyo hii ndio ninataka kuiita "uovu wa kidini." Je, watu hujificha nyuma ya dini ili kufanya maovu? Ndiyo, wanafanya. Mara nyingi huipaka na vitu hivi vyote vya kidini. Ni ajabu Yezebeli anafanya hivyo. Mungu anakuja, kwa njia, kuna Mungu. Anaona kinachotokea na kwa hivyo nadhani ni nani anayejitokeza? Nabii ni nani? Eliya anajitokeza, anamfuata Ahabu na kusema, "Ahabu wewe ni mtu aliyekufa. Mbwa, mbwa watalamba damu yako. Mbwa watalamba damu yako Ahabu." Na kisha anakuja kwa Yezebeli, anasema "Yezebeli umeweka hiyo, mbwa watakula. Utaliwa na mbwa, umemaliza."

Ahabu na neema ya Mungu

Sasa kile kinachotokea, sikiliza kile Biblia inasema, "hakukuwa kamwe," hii ni sura ya 21 mstari wa 25: "Hakukuwa na mtu kama Ahabu ambaye alijiiza kutenda mabaya machoni pa Bwana, akihimizwa na mkewe Yezebeli." Je, Ahabu ndiye mbaya zaidi ya mabaya zaidi? Lakini nini kinatokea hapa? Mstari unaofuata: "Ahabu aliposikia maneno haya, akararua nguo zake, akavaa nguo za magunia, akafunga. Alilala katika nguo za magunia na akazunguka kwa upole." Mtu huyu anafanya nini? Ndio, Ahabu akitubu. Namaanisha huyu ndiye mtu mwovu zaidi aliyeishi katika ufalme wa kaskazini, mtu huyu anatubu. Angalia hii: "Neno la Bwana lilipomjia Eliya wa Tishbite, akasema, 'Je, umeona jinsi Ahabu alivyojinyenyekeza mbele yangu? Kwa sababu amejinyenyekeza, sitaleta maafa katika siku zake. Lakini mimi nitaita siku za mwanawe.'" Ahabu ameokolewa? Ahabu ameokolewa, alitubu. Mtu huyu ndiye mbaya zaidi, mtu mwovu zaidi katika Agano la Kale. Mtu huyu ametubu na Mungu anamuokoa. Hiyo inanirudisha nyuma, watu wengine wanasema hakuna neema nyingi katika Agano la Kale. Swali, hii ni neema? Hii ni neema, mtu huyu alimchinja tu Nabothi na alikuwa amefanya mambo haya yote mabaya na bado Mungu anamuokoa. Je, Agano la Kale limejaa neema pia? Jibu ni: ndiyo. Mungu ni mwenye neema katika maagano yote mawili, ni Mungu yule yule na Mungu anamwokoA Ahabu hapa. Hoja yangu nyingine ni hii: inawezekana kwamba katika maisha yako, utafanya kitu ambacho ni kibaya sana hivi kwamba utasema: Mungu hawezi kunisamehe kwa hili? Swali: ikiwa mtu atatubu, je, Mungu anasamehe? Hata kama ni Ahabu, ni ajabu kabisa. Kwa hivyo Ahabu ni kama mbaya zaidi, anatubu, Mungu anasema, "Sitaleta maafa katika siku zako."

Tarehe za kujua

Sasa, hapa kuna tarehe kadhaa za kujua. Haya ni mambo ya haraka tu na kisha nataka kupiga kitu kingine. David ni 1000 KK, hiyo ni rahisi. Hapa kuna mpya, ufalme wa kaskazini umefukuzwa Ashuru, mji mkuu wa Ashuru ni nini? Ninawi, hilo ni eneo la Yona, hiyo ni 722 KK. Nilisahau kuzungumza nanyi juu ya Wasamaria. Je, nyinyi mnajua Wasamaria ni akina nani? Unamkumbuka Yesu

na mwanamke wa Samaria? Ufalme wa kaskazini, wakati Ashuru ilipochukua makabila hayo kumi, waliwaacha watu maskini katika nchi. Waashuri kisha walileta watu wengine na kuwafanya waoane na Wayahudi hawa maskini. Kwa hivyo Wasamaria ni mifugo ya nusu iliyoanzishwa na Waashuri ambao walichukua wengi wa tabaka la kati na juu, hawakuwa na tabaka la kati, lakini walichukua matajiri na wenye akili na kuacha watu maskini tu. Kisha wakaleta vikundi vingine ambavyo vilifunga ndoa na Wayahudi na watu hao wakawa Wasamaria. Ndio sababu Wasamaria wanadharauliwa sana katika Agano Jipya, wao ni nusu-mifugo. Wao ni Wayahudi wa tabaka la chini kabisa ambao waliolewa na watu hawa. Kwa hivyo Yesu ataingia kwenye ubaguzi huo katika siku zake. Sasa, Yuda aliamishwa kwenda Babeli mnamo 586 KK, ni nini kingere kitatokea mnamo 586 KK? Ni tukio gani muhimu zaidi? Hekalu limeharibiwa 586 K.K. Yuda anafukuzwa kwenda Babeli mnamo 586, na hekalu likaharibiwa. Kisha hapa kuna tarehe ya mwisho. Hizi ndizo tarehe nne kubwa ambazo nataka ujue kwa muhula huu. Mwisho wa Agano la Kale, kama tulivyo katika Nehemia, na ninamwita mtu huyu Malaki, wa mwisho wa manabii wa Italia. Lakini yeye ndiye nabii wa mwisho. Endelea kufikiria Malaki sasa. Malaki inaisha saa 400 KK Kwa hivyo baada ya 400 KK, unabii umekwisha baada ya 400 K.K. Unabii unaisha na Malaki na hadi wakati wa Yesu, umepata nini? Karibu miaka 400, wanaita miaka ya kimya ambayo ni wakati Apocrypha imeandikwa. Kwa hivyo kutoka Malaki 400 KK hadi wakati wa Kristo, hapo ndipo kimsingi wakati Apocrypha imeandikwa. Yesu anakuja karibu sifuri. Sio sawa, lakini hata hivyo, tutazungumza juu ya hilo katika Agano Jipya. Babeli ilikuwa mji mkuu wa ufalme wa Neo-Babylon. Kulikuwa na Milki ya Babeli ya Kale, unajua Hammurabi (karibu 1750 KK). Hammurabi ndiye mfalme wa Babeli ya Kale, walishuka kwenye mirija. Ashuru ilikuja, Ashuru ilikuwa kubwa na mnamo 612 KK, Babeli iliharibu Ninawi. Kisha Babeli ilikuwa kwenye jukumu. Nebukadreza na watu hao wote na kisha Babeli ikawa kubwa kwa Milki ya Babeli Neo-(612-539 KK). Kisha ni nani aliyechukua nafasi baada ya Wababeli? Unakumbuka

hilo? Koreshi Mwaajemi. Je, nyinyi mnawakumbuka Waajemi? Waajemi waliingia na kuangamiza Babeli, sasa hiyo ilikuwa karibu 539 K.K. Miaka sabini baada ya Wayahudi kuhamishwa Waajemi waliingia. Nani anakuja baada ya Waajemi? Ndio, Wagiriki, 300, Wagiriki chini ya Alexander waliwaangamiza Waajemi. Baada ya Waajemi basi Wagiriki ni nini? Na ni nani anayefuata Wagiriki? Hakuna yeyote. Warumi waliiba vitu vyote kutoka kwa Wagiriki. Samahani, nina maoni mabaya juu ya Warumi.

Unabii wa Kimasihi

Sasa, wacha niruke chini kwa unabii fulani hapa. Ninataka kupitia unabii fulani wa Kimasihi. Agano la Kale linaelekeza mbele kwa Kristo na ninataka tu kutumia kidogo hii ya mwisho kufikiria juu ya baadhi ya unabii huu. Ni nini matarajio ya kwanza kwa Kristo katika Biblia? Proto-evangelium. Yule atakayetoka kwa uzao wa mwanamke ambaye angeponda kichwa cha nyoka. Tangu mwanzo, baada ya Adamu na Hawa kuanguka katika dhambi kuna matarajio kwamba kutoka kwa uzao wa mwanamke kungekuja moja ambayo ingeponda kichwa cha nyoka, proto-evangelium. Agano na Ibrahimu lilikuwa nini? Ardhi, mbegu, baraka kwamba uzao wa Ibrahimu ungekuwa baraka kwa ulimwengu wote. Hiyo ni sisi. Yesu angekuja na injili ingeenea ulimwenguni kote na sisi, kama Mataifa, tungepandikizwa kwenye hisa ya Israeli, kwenye mzeituni wa Israeli. Kwa hivyo baraka za Ibrahimu kwa ulimwengu wote zilitazamia tena Kristo. Jambo hilo linapungua zaidi na Daudi, sasa na Daudi inasemekana kwamba Masihi atakuwa nini? Mwana wa Daudi. Mungu angemjengea Daudi nyumba [nasaba], na kwamba mzao wake angeketi kwenye kiti cha enzi cha baba yake Daudi na atatawala milele na milele akimtazama Yesu kama *Ben Daudi*. *Ben Daudi* anamaanisha nini? *Ben* maana yake ni "mwana" wa Daudi, *Ben Daudi*. Sasa kutakuwa na mwingine. Wacha tupitie hii. Malaki mwishoni mwa Biblia, mwishoni kabisa hapa inataja. Acha nikusomee hii tu. Inafurahisha, mistari ya mwisho ya Agano la Kale inaishia hivi: "Tazama," inasema sura ya 4, mstari wa 5 wa Malaki: "Tazama, nitawatumia nabii Eliya

kabla ya siku kuu na ya kutisha ya Bwana haijafika." Yesu alipojitokeza, je, walimuuliza Yohana Mbatizaji ikiwa yeye ni Eliya? Wakamuuliza ikiwa yeye ni Eliya anayekuja. Agano la Kale liliwaambia kwamba Eliya alikuwa akija kabla ya siku kuu na ya kutisha ya Bwana. Hivyo ndivyo Agano la Kale lilivyomalizika. Sasa wacha nipitie wengine. (swali la mwanafunzi) Ndio na hapana, Yesu alisema, "Yohana Mbatizaji ni Eliya ikiwa mtaisikia" lakini Eliya alikuwa kwenye Mlima wa Kugeuzwa sura Mathayo 17.2, lakini nadhani inarejelea zaidi Yohana Mbatizaji. Inakuwa ngumu na tutazungumza juu ya hilo katika Agano Jipya.

"Kwa maana juu yetu Mtoto amezaliwa, juu yake tu Mwana amepewa" (Isa. 9.6) hiyo inasikika kama nini? "Na jina lake linapaswa kuitwa," ndio, wacha nisome tu hii: "Kwa maana juu yetu mtoto amezaliwa, juu yetu Mwana amepewa na serikali inapaswa kuwa juu ya bega lake. Na anapaswa kuitwa Ajabu, Mshauri, Mungu Mwenye Nguvu, Baba wa Milele, Mfalme wa Amani." Sawa, ni mbaya sana wakati unapaswa kupitia hivi. Nyinyi mnajua hili kwa sababu mnajua Masihi wa Handel. Masihi wa Handel, naapa nusu yake ni nje ya Isaya. Kwa kweli, Masihi wa Handel ni wa ajabu. Mtoto atazaliwa na ataitwa Ajabu, ataitwa Mungu Mwenye Nguvu, Mungu Mwenye Nguvu, kwa hivyo sio tu mtoto wa kawaida, ataitwa Mungu Mwenye Nguvu. Vipi kuhusu hii, rudisha ukurasa katika Isaya, Isaya sura ya 7 mstari wa 14. Inasema hivi: "Kwa hiyo Bwana mwenyewe atakupa ishara. Bikira atakuwa na mimba, na atazaa mtoto wa kiume, nawe utamwita" nini? " Emmanuel." "Emmanuel" inamaanisha nini? Mungu pamoja nasi. Mtoto, ni nani bikira ambaye atapata mimba na kuzaa mtoto wa kiume? Mariamu, aliyenukuliwa katika Agano Jipya. Mika 5: 2, sitaangalia hii, ni kwamba Yesu atazaliwa Bethlehemu ya Yudea. Nani alizaliwa Bethlehemu kabla ya Yesu kuwa? Daudi. Zekaria 9 inasema kwamba mfalme atakuja kwako akiwa amepanda punda. Yesu anafanya hivyo lini? Anapanda punda katika mji wa Yerusalemu, watu wote wanasema nini? "Hosana, Hosana, mwana wa Daudi, Hosana kwa mwana wa Daudi." Ingizo la ushindi, Yesu anatimiza Zekaria sura ya 9. Hapa kuna moja ambayo nyote mnajua: "Mungu wangu, Mungu

wangu, kwa nini umeniacha?" Ni nani alisema hivyo? Daudi. Daudi akijua moyo wa Mungu. "Mungu wangu, Mungu wangu, anaandika zaburi. Yesu, akiwa msalabani ananukuu kutoka kwa Daudi: "Mungu wangu, Mungu wangu, kwa nini umeniacha?" David labda alimwona Yesu katika siku zijazo na aina hiyo ya kitu.

Sasa kuna kifungu kimoja ninachotaka kumaliza nacho na hicho ni Isaya 53 na hii ni nzuri. Nilipokuwa kijana, baba yangu aliniambia nikariri hii. "Ni nani aliyeamini habari yetu, na mkono wa Bwana umefunuliwa kwa nani? Alikua mbele yake kama shina laini, kama mzizi kutoka kwenye ardhi kavu. Hakuwa na uzuri au ukuu wa kutuvutia kwake, hakuna chochote katika sura yake ambacho tunapaswa kumtamani. Alidharauliwa na kukataliwa na wanadamu, mtu wa huzuni na anayejua huzuni." Wayahudi walikuwa wakimtafuta Masihi ben Daudi ambaye angekuja na kutupa nira ya Kirumi, ambaye angeketi kwenye kiti cha enzi cha Daudi. Yesu alipokuja alikuja kama Masihi ambaye angetupa na kutawala? Hakuja hivyo na Wayahudi waliona kifungu hiki na wengine na wakasema, Biblia inatuambia juu ya Masihi mwingine na walimwita Masihi huyu, Masihi ben Yusufu - Masihi ben Daudi dhidi ya Masihi ben Yusufu. Masihi ben Joseph ndiye nini? Nini kilimpata Yusufu? Aliwekwa gerezeni. Masihi ben Joseph ni mtu anayeteseka na kwa hivyo Wayahudi walikuwa na wazo hili la Masihi huyu ben Joseph na Masihi huyu ben Daudi. Hapa ameelezewa, "alidharauliwa na kukataliwa." "Hakika alichukua udhaifu wetu na kubeba huzuni zetu, lakini tulimwona amepigwa na Mungu na kupigwa. Alitobolewa." Umeona kitu kilichotobolewa kinarejelea msalaba? "Alichomwa kwa ajili ya makosa yetu, alipondwa kwa ajili ya maovu yetu; Adhabu iliyotuletea amani ilikuwa juu yake na kwa majeraha yake tunaponywa. Sisi sote, kama kondoo, tumepotea", inaonekana kuwa ya kawaida? "kila mtu kwa njia yake mwenyewe, na Bwana akaweka juu yake uovu wetu sote. Alikandamizwa na kuteseka" Sasa angalia hii chini katika mstari wa 9: "Alipewa kaburi na waovu" wingi, na waovu (wingi), kulikuwa na zaidi ya mmoja katika kifo chake ambao walikuwa waovu pande zote mbili zake? Je, wingi waovu na "matajiri (umoja) katika kifo chake." Je, ndivyo

ilivyotokea kwa Yesu? Wingi waovu pande zote mbili na katika kifo chake tajiri, ni nani alikuwa tajiri katika kifo chake? Yusufu wa Arimathaya, unakumbuka alimpa Yesu kaburi lake? Alikuwa tajiri ambaye alimtunza Yesu. Kwa hivyo kuna mchezo wa matajiri (umoja) na kwa waovu (wingi) huko ni ya kushangaza kabisa.

Kwa hivyo kifungu hiki cha Isaya 53 ni kizuri kabisa kinachotuambia juu ya nini? Alibeba maovu yetu. Tunaiita "upatanisho mbadala" ambao Yesu alijibadilisha badala yetu. "Alibeba dhambi zetu na kwa kupigwa kwake tunaponywa." Hii ni slaidi yangu ya mwisho. Angalia wimbo huu, "Furaha kwa ulimwengu." Nilikuwa naenda kuiimba, lakini siwezi kuifanya leo. "Furaha kwa ulimwengu Bwana amekuja, dunia na impokea Mfalme wake." Agano lote la Kale linasonga juu kwa hili, "dunia ikimpokea Mfalme wake. Acha kila moyo umtayarishie chumba" na kisha "mbingu na asili ziimbe, na mbingu na asili ziimbe na mbingu na mbingu na maumbile na maumbile." Hapo ndipo tunahitaji kumaliza kozi hii, hapo ndipo tutaimaliza. "Furaha kwa ulimwengu, Bwana amekuja."